

stike. Glede izobraževanja je dr. Klasinc zagovarjal idejo o oddelku za arhivistiko (na eni od obeh univerz) oz. inštitutu za arhivistiko. Arhivski urad pri ministrstvu pa mu »zavdarja« po centralizmu. Pomembno pa je spodbujanje arhivistov k razmišljanju (»Ne zaspati!«) in možnosti za specialnosti posameznih arhivov. Po predstavitvi bavarske arhivske šole (Žarko Štrumbelj, ARS) se je vnela kar živahna diskusija o oddelku za arhivistiko, njenem predmetniku ter številu diplomantov, ki bi našli službo.

Pri temi organizacija arhivske službe je Marija Oblak-Čarni (ARS) poskrbela najprej za pogled na razvoj slovenskih arhivov, ki delujejo med republiško upravo (ARS) in občinsko kulturo (regionalni arhivi). Z najkrajšima členoma zakona o varstvu naravne in kulturne dediščine (101. in 102.) se je ukvarjala mag. Milica Trebše-Štolfa (PAK) in se zavzela za ažuriran popis arhivskega gradiva izven arhivov ter za kompleksne tematske inventarje. Vladimir Žumer (ARS) je predstavil najnovejši položaj Arhiva Republike Slovenije kot upravnega organa v okviru Ministrstva za kulturo in njegove naloge (arhivske strokovne naloge skupnega pomena, varstvo arhivskega gradiva, restavracija in konservacija). Pri tem je prvi sektor, ki naj obsega matično službo (z zbirnimi evidencami in INDOK službo), arhivsko šolo in inštitut, posebno zanimiv. Določene upravne naloge pa bi pokrival resor za varstvo arhivskega gradiva pri Ministrstvu za kulturo. O cerkvenih arhivih je spregovoril mag. Bogdan Kolar (Nadškofijski arhiv Ljubljana). Te institucije naj bi bile kot zasebne strokovne ustanove za varovanja arhivskega gradiva deležne ne le državnega nadzora, ampak tudi pomoči. Diskusija je odprla vprašanja pristojnosti ARS, saj se je ta na novo organiziral kot del uprave pred sprejetjem nove arhivske zakonodaje in pred posvetovanjem arhivistov o tej temi. Zato bojazen pred centralizacijo ni bila slučajna (dr. Klasinc).

Zborovanje v Škofji Loki, ki je bilo po družabnem utripu in številčni zastopanosti bolj skromno, se je končalo z ogledom mesta. S kratkimi referati, ki so spodbudili zanimivo in včasih tudi nasprotujočo si diskusijo, je bilo XIV. zborovanje arhivskih delavcev, presenetljivo dinamično v izmenjavi strokovnih mnenj. Izid zakona o arhivih pa bo pokazal, kaj in katere pripombe bodo doživele svoj odmev.

Arhivi, glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije

Predstavitve v Cankarjevem domu v Ljubljani,
21.5.1991

Vladimir Žumer

Arhive so leta 1978 po dolgotrajnih prizadevanjih začeli izdajati Arhivsko društvo Slovenije in slovenski arhivi. V trinajstih letih je izšlo tudi XIII.

letnikov, vsak letnik pa obsega dvojno številko. Glasilo sofinancirajo Republiški sekretariat za raziskovalno dejavnost in tehnologijo, Republiški sekretariat za kulturo, slovenski arhivi z odkupom določenega števila izvodov, manjši del sredstev pa se nakaplja s prodajo. Pomembnejša od prodaje se nam zdi izmenjava ARHIVOV z petinsedemdesetimi domačimi in tujimi arhivi in znanstvenimi institucijami. Finančna sredstva vsako leto komaj zadostujejo za stroške tiska in papirja, avtorskim honorarjem pa so se arhivski delavci v teh letih praviloma odpovedovali oziroma morali odpovedati. Volonterskemu delu uredniškega odbora in vsem avtorjem prispevkov gre največja zahvala, da glasilo redno izhaja vsako leto, običajno meseca marca in sicer za preteklo leto. Vse to pa seveda vpliva na obseg in kvaliteto tiska, včasih pa tudi na strokovnost prispevkov.

V prvi številki so leta 1978 »ARHIVOM na pot« zapisali: »Ob glasilu ARHIVI moramo združiti arhivske delavce in jih spodbuditi, da bodo arhivska vprašanja tudi teoretično obdelovali, objavljali dosežke, izmenjevali izkušnje in polemizirali o rešitvah. Glasilo naj spremlja razvijanje raziskovalnih dosežkov v praksi, govori naj o živih in perečih vprašanjih, s katerimi se srečujemo ob delu vsak dan; od organizacije in načrtovanja dela v arhivih, vrednotenja gradiva, urejanja in popisovanja do uporabe. ARHIVI naj načrtno razširjajo in razglašajo napredne izkušnje, tudi tuje, obveščajo naj ne le o domačih, ampak tudi o tujih dosežkih...«

Zastavljeni cilji opredeljujejo tudi nujnost izdajanja lasnega slovenskega arhivskega glasila, ki pa še zdaleč ni namenjeno le ozkemu in maloštevilnemu krogu slovenskih arhivskih strokovnih delavcev. V veliki meri so Arhivi namenjeni uporabnikom arhivskega gradiva za raziskovalne, študijske, izobraževalne in kulturne namene, na drugi strani pa tudi občanom, državnim organom in drugim, ki uporabljajo gradivo za različne uradne, poslovne in osebne namene. Glasilo skuša razvijati strokovne, izobraževalne in informacijske funkcije arhivov ter povezovati arhivsko stroko z sorodnimi družboslovnimi vedami, zlasti zgodovino, pomožnimi zgodovinskimi vedami, informatiko itd., ter z širšo javnostjo.

Tem ciljem arhivske stroke na eni strani ter potrebam javnosti oziroma uporabnikov arhivskega gradiva na drugi, je podrejena tudi zasnova glasila, ki se v trinajstih letih ni bistveno spremenila, opazna so le nihanja v obsegu, v kakovosti, v tematskih in netematskih številkah, nesorazmerja v zastopanosti posameznih rubrik, itd.

Prispevki so torej standardno razdeljeni na naslednje rubrike:

- Članki in razprave
- Pomembnejše gradivo v domačih in tujih arhivih
- Iz prakse v prakso
- Iz arhivske zakonodaje
- Delo v arhivih in arhivskih organizacijah
- Ocene in poročila o publikacijah
- Osebnosti ter rubriki
- Nove pridobitve arhivov in
- Bibliografija arhivskih delavcev, ki sta omejeni

na obdobje enega leta.

Med članki in razpravami so bili v teh letih objavljeni prispevki, ki so obravnavali temeljna teoretična in praktična vprašanja arhivistike kot naprimer:

- strokovna obdelava in valorizacija gradiva s področja uprave, bivših SIS, pravosodja, gospodarstva, političnih strank in DPO, šolstva, zdravstva, kulture, RTV, društev ter gradiva posameznih občanov,

- arhivski informacijski sistem,
- arhivska zakonodaja,
- zgodovina arhivov in arhivistike,
- raziskovanje, evidentiranje in snemanje arhivskega gradiva v tujih arhivih,

- arhivsko gradivo za zgodovino Slovencev v tujih arhivih,

- z vseh strokovnih vidikov je bila obravnavana tehnična dokumentacija, filmsko arhivsko gradivo in novi nosilec zapisov oziroma informacij,

- precej člankov pa je bilo objavljenih tudi s področja zgodovine in pomožnih zgodovinskih ved itd.

Priznati moramo, da smo glede člankov in razprav še vedno v glavnem odvisni od referatov raznih kongresov in posvetovanj arhivskih delavcev, manj pa sistematično pridobivamo avtorje. To seveda večkrat vpliva na aktualnost in strokovno zasnovo glasila. Ne velja pa ta ugotovitev za ostale rubrike. Nadalje je značilno, da prispevki obravnavajo različna temeljna vprašanja arhivov in arhivistike, ki so posledica nenehnih političnih, gospodarskih in družbenih sprememb v obdobju po letu 1945. Te so se namreč neposredno odražale tudi v kvantiteti in kvaliteti nastalega dokumentarnega in arhivskega gradiva, posredno pa pred arhivistiko postavljale nove strokovne probleme kot naprimer valorizacijo gradiva, vprašanje dostopnosti gradiva za uporabo, predstavitev gradiva za pomembnejša poveljna dogajanja itd.

V tem smislu je za širšo javnost aktualna vsebina XIII. letnika ARHIVOV, ki je izšla v začetku aprila 1991. Prispevki v rubriki članki in razprave so razdeljeni tematsko na tri sklope. V prvem in drugem so objavljeni referati z lanskega posvetovanja slovenskih arhivskih delavcev v Zrečah na temi »Arhivsko gradivo o zaplembah, nacionalizacijah in agrarni reformi« in »Varstvo tehnične dokumentacije«. Prva tema se nam je zdela aktualna v sedanjih družbenoekonomskih spremembah, predvsem pa potrebna arhivom in uporabnikom tovrstnega arhivskega gradiva. Škoda je le, da zaradi zamude avtorjev niso objavljeni referati iz Zgodovinskega arhiva Celje in Zgodovinskega arhiva Ptuj. Referati podajajo razvoj zakonodaje, ki je urejala zaplembe, nacionalizacije in agrarno reformo, prikazujejo pristojnosti, pooblastila in delovanje državnih upravnih in pravosodnih organov, ki so vodili navedene postopke ter dajejo dokaj podroben pregled nad ohranjenim arhivskim gradivom v Arhivu Republike Slovenije in regionalnih oziroma zgodovinskih arhivih. Uporabnikov za arhivsko gradivo zaplemb, nacionalizacij in agrarne reforme je v arhivih vse več, kljub temu, da zakon o denacionalizaciji še ni sprejet. Prispevki v Arhi-

vih dajejo osnovne informacije o ohranjenem gradivu, stopnji strokovne obdelave, pripomočkih za uporabo, itd., objavljena razprava z okrogle mize pa skuša odgovoriti na vprašanja, ki so povezana z pogoji uporabe oziroma dostopnosti tega gradiva v arhivih. Zelo koristni so tudi napotki, v katerih institucijah še kaže iskati tovrstno arhivsko gradivo.

V tem poročilu se ne bomo spuščali v ocenjevanje in problematiko posameznih prispevkov drugih rubrik. Skušali smo zajeti različna področja arhivske teorije in prakse, pa tudi druge stroke, ki so povezane z arhivistiko oziroma varstvom kulturne dediščine. Omenimo naj le, da je prvič v ARHIVIH predstavljena in vključena restavratorska in konservatorska dejavnost, ki se ukvarja z varovanjem arhivskega, knjižničnega in muzejskega gradiva na papirju, pergamentu in drugih nosileh zapisov.

Za konec se želimo zahvaliti vsem, ki so v kakršnikoli obliki omogočili in sodelovali pri izhajanju glasila ARHIVI, zlasti zadnjega letnika. Tudi z njim dokazujemo potrebnost in rezultate arhivske stroke, razvijamo arhivistiko in se vključujemo v kulturno, znanstveno in izobraževalno sfero. Še toliko bolj so ARHIVI potrebni tudi za to, ker nas je arhivskih delavcev le dobra stotinja, dragocene arhivske kulturne dediščine Slovencev v arhivih pa na tisoče metrov.

Poročilo o delu Arhivskega društva Slovenije za leto 1991

Gašper Šmid

Arhivsko društvo Slovenije je načrtan program dela za leto 1991 realiziralo v celoti.

Izvršni odbor Arhivskega društva Slovenije, ki ga je v letu 1991 vodila Lilijana Vidrih-Lavrenčič, se je v preteklem letu sestal petkrat. Na sejah smo obravnavali tekočo problematiko in se hkrati pogovarjali za programske akcije oziroma usklajevali delo društvenih komisij in odborov. Opravljene so bile naslednje akcije:

- dotiskanje in razpošiljanje društvenega glasila Arhivi št. XIII in izplačilo avtorskih honorarjev

- organiziranje rednega letnega običnega zbora članov, vključno s Sekcijo delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom v organizacijah, (3. april)

- udeležba na XIII. Posvetovanju Arhivskega centra pri Pokrajinskem arhivu Maribor: Sodobni arhivi v Radencih, (10-11. april)

- organiziranje in izpeljava tiskovne konferenec o društveni dejavnosti in njegovih publikacijah v Stekleni dvorani Čakarjevega doma, (21. maj)

- udeležba na XIII. Posvetovanju arhivskih delavcev Bosne in Hercegovine na Igmanu, kjer je bila tudi zadnja, in še to zaradi premalo članov, le formalna seja predsedstva Zveze arhivskih delavcev Jugoslavije, (20. - 21. junij)

- organiziranje in izpeljava XIV. Zborovanja ar-